

Είδαμε την παράσταση "Οι Δούλες" στο Θέατρο Άττις

Θανάσης Πάνου,

26 Μαρτίου 2025

Η ιστορία των αδελφών Παπέν, ουκ ολίγους απασχόλησε από την δεκαετία του 1930 και ύστερα στην Γαλλία, αλλά και στην Ευρώπη. Το ειδεχθές έγκλημα που διέπραξαν, οι παράξενες σχεδόν αιμομικτικές σχέσεις που είχαν, η τραυματισμένη τους ψυχοσύνθεση και το βαθιά κακοποιητικό παρελθόν τους, οδήγησε σε μια από τις πιο αποτρόπαιες εγκληματικές ενέργειες της σύγχρονης ιστορίας. Δεν ήταν, επίσης, λίγοι εκείνοι που εμπνεύστηκαν από την σκοτεινή τους υπόσταση και έσπευσαν να δημιουργήσουν έργα τέχνης φιλοσοφώντας πάνω στα ζητήματα της υποδούλωσης και της εκμετάλλευσης, της καταπίεσης, αλλά και της αριστοκρατικής τάξης που χρησιμοποιούσε πάντοτε τα πάντα για το συμφέρον και το βόλεμά της.

Ο Νίκος Παπατάκης έκανε το κινηματογραφικό του ντεμπούτο το 1963 με την σκληρά ρεαλιστική και ταυτόχρονα παράδοξη ταινία «Les Abysses» βασισμένη στο έγκλημα των Παπέν. Η ταινία αυτή, αλλά και «Οι βοσκοί» που ακολούθησαν, έμελλαν να τον κατατάξουν στους κορυφαίους του ευρωπαϊκού σινεμά.

Ο Louis Jouvet θέλοντας να ανεβάσει μια θεατρική παράσταση βασισμένη στην αποτρόπαιη αυτή ιστορία, ζήτησε από τον Ζαν Ζενέ να γράψει ένα ολιγοπρόσωπο μονόπρακτο θεατρικό κείμενο, το οποίο δεν ήταν άλλο από τις «Δούλες». Έκανε πρεμιέρα τον Απρίλιο του 1947 στο Théâtre de l'Athénée στο Παρίσι, φωτίζοντας εκ νέου και διαφορετικά την γνωστή υπόθεση, αλλά και θέτοντας ερωτήματα σχετικά με την ηθική και την ψυχολογική ισορροπία εν γένει των υπηρετών/υπηρετριών, ενώ συνεχίζει να γεννά καινούρια ερωτήματα μέχρι και σήμερα.

Ο Σάββας Στρούμπος με την ομάδα του Σημείο Μηδέν, ορμώμενος από την σπουδαία παράδοση που είναι εμποτισμένο το κείμενο αυτό και την μεγάλη του πορεία σε ευρωπαϊκά και άλλα θέατρα, το προσαρμόζει στο μοναδικό του όραμα και το αναδημιουργεί με νέους κανόνες και σύμβολα, με βασικό σκοπό την προσοχή και την επαγρύπνηση του θεατή, το στραμμένο βλέμμα του στην εξαθλίωση και στο κακό που θεριεύει σε τέσσερις ασφυκτικούς τοίχους και σε ψυχές ακόμα πιο κλειστές και δύσοσμες από την πολυκαιρισμένη μεταχείριση των πιο αγνών ενστίκτων τους.

Μέσα από την ιεροτελεστία τους, όπου η Κλαιρ μεταμορφώνεται σε κυρία του σπιτιού και η Σολάνζ σε ζωντανή απειλή και εκδικητική μανία, οι δύο αδελφές ξεσπούν σε αλληπάλληλα χτυπήματα εναντίον ενός προσώπου που θυμίζει καθρέφτη, μιας ομαδικής και τόσο προσωπικής ταυτόχρονα ιαχής που η έκβασή της δεν μπορεί να είναι άλλη από μια ματωμένη και σκληρή μάχη, για την άγνωστη μορφή της ελευθερίας – όμως αναπόφευκτα οδηγεί στον χαμό και την μοναξιά και όχι στην λύτρωση. Η πλεκτάνη που στήνουν για να εξουδετερώσουν τα αφεντικά τους φαίνεται να έχει όλες τις προδιαγραφές για να ευδοκιμήσει, χωρίς όμως να έχουν υπολογίσει στην ενδεχόμενη αποτυχία του σχεδίου τους. Οι επιστολές που ενοχοποιούν τον κύριό τους για υποτιθέμενες κλοπές δεν στέκονται αρκετές για να τον κρατήσουν στην φυλακή, αλλά και η κυρία τους δεν δέχεται να πει το τίλιο της όταν ο σύζυγός της αφήνεται ελεύθερος. Τώρα οι δύο αδελφές δεν έχουν μόνο να αντιμετωπίσουν την παράξενη τροπή που πήραν τα πράγματα, αλλά έρχονται και αντιμέτωπες με τις πιο βαθιές ίνες της ψυχής τους, με το βαθύ και ανεπούλωτο τραύμα τους, με την σκληρή κι αδυσώπητη μοίρα τους, με το καθρέφτισμα του εαυτού τους.

Η προσέγγιση του Στρούμπου σε αυτό το σκοτεινό έργο που ανοίγει διάπλατες χαραμάδες στην ανθρώπινη ψυχοσύνθεση και την μεφιστοφελική πλευρά της, στοιχειώνει τον θεατή με τις σπασμωδικές κινήσεις των σωμάτων, με τα σκαμπανεβάσματα των φωνών, με τις νευρωτικές αποκρίσεις, με την μύχια και υποβόσκουσα εκδικητική ορμή, με το άγρυπνο βλέμμα της «κυρίας» που ξεπροβάλλει αναπάντεχα μέσα από τις σκιές, με την σαπισμένη αγάπη που δεν βρίσκει τρόπο και χώρο να εκδηλωθεί.

Η Μυρτώ Ροζάκη είναι καταγιστική και επιβλητική ως Κλαιρ εναλλάσσοντας άρτια τις διαθέσεις ενός τόσο δύσκολου και απαιτητικού ρόλου, όπως αντίστοιχα και η Έλλη Ιγγλίζ ως Σολάνζ που μεταμορφώνεται σε ένα τρομακτικό υβριδικό μοτίβο σκληρής τρυφερότητας και μαλθακής έχθρας. Οι δυο τους φτιάχνουν ένα μοναδικό ντουέτο που καθρεφτίζει όλη την μνησικακία και τον πόνο της κατάστασης, αλλά και την κρυφή κι ανείπωτη πραγματικότητα μιας κατασπαραγμένης ζωής. Ο Ντίνος Παπαγεωργίου διαθέτει όλη την τραγική κωμικότητα για τον αμφιλεγόμενο ρόλο της κυρίας σε μια ιδιότυπη προσαρμογή που δικαιώνει εξ ολοκλήρου τον σκηνοθέτη.

Την πρωτότυπη σκηνική επιμέλεια, αλλά και την φινετσάτη και κομψή, ως αρμόζει, ενδυματολογία ανέλαβε εξαιρετικά η Κατερίνα Παπαγεωργίου, τους λεπταίσθητους καιαφοπλιστικά απλούς φωτισμούς ο Κώστας Μπεθάνης, το καθηλωτικό μουσικό ηχοτοπίο ο Λεωνίδας Μαριδάκης και την πολύτιμη μετάφραση ο Δημήτρης Δημητριάδης που προσέδωσε στο κείμενο ακόμα μεγαλύτερη ποιητικότητα και από τον προπάτορά του, Οδυσσέα Ελύτη.